

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2013

Zuzana Kuželková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Historie svatovavřínecké pouti v Domažlicích

Zuzana Kuželková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Historie svatovavřínecké pouti v Domažlicích

Zuzana Kuželková

Vedoucí práce:

PhDr. Martin Franc, Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Martinu Francovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky.

Obsah

Úvod.....	1
1 Stručná historie Chodů	4
2 Lidová kultura Chodska	7
3 Kostel svatého Vavřince a vznik tradice svatovavříneckých poutí... 9	
4 Chodsko obětí mnichovského diktátu	10
5 Svatovavřínecká pouť v roce 1939	12
6 Osvobození Chodska	15
7 Svatovavřínecké poutě v letech 1945 – 1947	18
8 Změny v tradiční svatovavřínecké pouti po únoru 1948	20
9 Rok 1955 a vznik Chodských slavností	22
10 Chodské slavnosti v 50., 60. a 70. letech 20. století	23
11 Chodské slavnosti v 80. a 90. letech 20. století.....	25
12 Lidová kultura v současnosti.....	26
Závěr.....	31
Seznam použité literatury	34
Resumé.....	36

Úvod

Pro psaní bakalářské práce jsem si zvolila vlastní téma, protože mne žádné z témat vypsanych katedrou dostatečně nezaujalo. Na Chodsku jsem se narodila a téměř celý svůj dosavadní život tam žila, Chodských slavností – Vavřínecké pouti se každoročně pravidelně účastním, přesto jsem se o historii Chodska, ani o historii zdejší slavné pouti nikdy blíže nezajímala. Ještě než jsem práci začala psát, bylo mi tedy téma Historie svatovavřínecké pouti v Domažlicích blízke díky mému původu a zároveň vzdálené vzhledem k mé neinformovanosti. A právě nedostatek informací o minulosti vlastního rodného kraje ve mně ještě více podnítil zájem o zvolené téma.

Předložená bakalářská práce je rozdělena do dvanácti kapitol, ve kterých je nejdříve popsána historie chodského lidu a chodská lidová kultura, posléze vznik, vývoj, změny a významné ročníky tradiční svatovavřínecké pouti, rozdělení Chodska v důsledku Mnichovské dohody, osvobození Chodska a nakonec nejvýznamnější lidové zvyky, které se v Čechách dodnes dodržují.

První kapitola nese název Stručná historie Chodů, a jak sám její název napovídá, věnuje se historii chodského lidu od středověku až do 18. století. Kapitola začíná hypotézami o původu Chodů a popisem území, které obývali. Pokračuje výčtem práv, jichž se Chodům dostávalo od českých panovníků za střežení zemských hranic, vysvětlením původu samotného názvu Chodové, seznámením s jejich povinnostmi a líčením útlaku Chodů ze strany vrchnosti. Závěr kapitoly předkládá charakteristické vlastnosti chodského člověka. Stěžejním zdrojem této kapitoly je dílo Jindřicha Jindřicha *Chodsko*, ve kterém autor s velkým zaujetím popisuje veškeré rysy tohoto kraje. Druhá kapitola navazuje na první a přináší informace o chodském folklóru. Čerpajíc z průvodce *Chodsko, Český les*, z knihy Ivy Kumperové o chodských krojích a z článku o Chodsku na internetovém portálu *turisturaj.cz*, v ní popisují

jednotlivé aspekty chodské lidové kultury. Chodsko je totiž poslední oblastí na celém území Čech, kde je lidová kultura dosud velmi živá.

Nedaleko Domažlic, centra Chodska, se nachází Veselá hora, na které je kostel zasvěcený svatému Vavřinci. Jeho historií a s ní souvisejícím vznikem svatovavřineckých poutí se zabývám v kapitole třetí.

Následující dvě kapitoly obsahují popis událostí předcházejících uspořádání nejslavnější svatovavřinecké pouti a průběh pouti samotné. V kapitole s názvem Chodsko obětí mnichovského diktátu zmiňuji, která sudetské oblasti připadly Německu a jak tato situace postihla Chodsko, jež bylo násilně rozděleno na dvě části, z nichž jedna připadla Německu a druhá se stala součástí Protektorátu Čechy a Morava. Průběh pouti, která reagovala na počínání hitlerovského Německa a v rámci sílícího odboje proběhla jako manifestace národní jednoty, uvádím v kapitole Svatovavřinecká pout' v roce 1939. Ke zpracování těchto dvou kapitol i kapitoly předchozí mi nejvíce posloužila kniha *Třicet let Chodských slavností* od Věry Závacké, v níž jsou zmapovány jednotlivé ročníky pouti, včetně dobových souvislostí, až do roku 1985. Dále jsem se inspirovala v díle Jiřího Kajera *Památníček ze slavné chodské pouti „hu svatýho Vavřenečka“ na Veselé hoře u Domažlic*, v některých příspěvcích třídílného sborníku *Chodsko ve stínu hákového kříže* sestaveného Bohuslavem Balcarem a knihou *50 let Chodských slavností*, na které mají zásluhu Josef Kuneš, Jana Matějková a Muzeum Chodska v Domažlicích. V kapitole zabývající se poutí z roku 1939 jsem použila citace z *Kázání na pouti u sv. Vavřinečka*, jež proslovil Msgre. Bohumil Stašek.

V šesté kapitole, Osvobození Chodska, čerpám z díla Jana Vrby *Chodský bílý týden*. Vrba v něm čtenářům představuje průběh posledního týdne druhé světové války na Chodsku a jeho následné osvobození americkou armádou. Vrbova kniha však není odborná a obsahuje i nekorektní sdělení, používám z ní proto jen dohledatelná fakta.

První pout', která se konala po válce, popisuje kapitola sedmá. Zároveň tato kapitola obsahuje zmínku o bohatém folklórním programu poutí v letech

1946 a 1947. Navazující osmá kapitola patří změnám, které si pouť vysloužila po komunistickém převratu v únoru 1948. Změny se dotkly jak formální, tak obsahové stránky. Zejména církevní charakter pouti se stával nežádoucím, až v roce 1951 úplně vymizel a následující tři ročníky pouti proběhly jako budovatelské slavnosti.

Další kapitola zaznamenává, proč došlo ke vzniku Chodských slavností a jak probíhal jejich první ročník v roce 1955. Předposlední dvě kapitoly pak popisují změny a novinky v programech i v pořádání slavností až do devadesátých let. První z nich se zabývá hlavně ideově podbarvenými slavnostmi v letech šedesátých a sedmdesátých, druhá pak rozvojem slavností v letech osmdesátých a léty devadesátými, v nichž se k programu slavností opět připojila tradiční svatovavřínecká pouť.

Převážnou většinu informací potřebných ke zpracování kapitol 7 – 11 jsem získala opět z knihy *Třicet let Chodských slavností* od Věry Závacké, která jako jediná obsahuje širší spektrum údajů o jednotlivých ročnících slavností v tomto časovém období.

Protože je lidová kultura dodnes velmi populární, zaobírám se v poslední kapitole některými lidovými zvyky, které se na českém území stále víceméně praktikují. Nápomocný mi k tomu byl slovník *Od folkloru k folklorismu*.

O Chodsku bylo napsáno mnoho. Soudě podle knih, které mi během realizace práce prošly pod rukama, už toho ale nebylo tolik napsáno o historii nejslavnější chodské pouti. Cílem této bakalářské práce je proto komplexně postihnout historii svatovavřínecké pouti s přihlédnutím k některým historicko-politickým faktům. Nakolik byl tento cíl naplněn, se pokusím zhodnotit v závěru práce, kde také uvedu vlastní poznatky o průběhu Chodských slavností v současnosti.

1 Stručná historie Chodů

První zmínku o Chodech, o tom, jak roku 1040 dopomohli českému vévodovi Břetislavu I. k vítězství nad německým císařem Jindřichem III., lze nalézt v Dalimilově kronice.¹ O samotném původu Chodů toho však mnoho nevíme. Existuje pouze několik hypotéz, např. že Chodové jsou potomky polských zajatců přivedených Břetislavem I., že jméno Chodové nesli všichni svobodní sedláci s povinností bránit české hranice, že jsou původním českým obyvatelstvem.²

Ve středověku obývali Chodové rozsáhlé území linoucí se od Domažlic až po Planou. Chodsko, jak jej známe dnes (okolí Domažlic a Kdyně), je tedy pouze jednou částí chodského osídlení západní hranice.³ Chodové u Domažlic totiž jako jediní v průběhu historie nepodlehli germánské přesile, nebyli vytlačeni ani asimilováni.⁴

Chodové u Domažlic obývali jedenáct pohraničních vesnic (Klenčí pod Čerchovem, Chodov, Újezd, Postřekov, Draženov, Stráž, Tlumačov, Mrákov, Starý Klíčov, Lhota a Pocinovice), byli poddaní přímo panovníkovi české země a zejména za hlídání zemských hranic se jim dostávalo různých práv.⁵ „Byli osvobozeni od roboty, neplatili cla ani mýta, směli se volně shromažďovat, směli se stěhovat ze vsí i do města, volně porážet v lesích dříví, pálit kolomaz, směli lovit zvěř, měli právo vařit pivo, právo mletí, mohli se svobodně ženit a provozovat řemeslo.“⁶ Tyto výjimečné výsady chodského lidu stvrzovalo 24 privilegií od českých panovníků z let 1325 – 1612.⁷

Chodové měli rovněž svoji samosprávu, do níž si volili královského vrchního chodského rychtáře, dvanáct konšelů, písaře a posla. Rychtář

¹ JINDŘICH, J. *Chodsko*, s. 14.

² *Chodsko, Český les*, s. 30.

³ Tamtéž, s. 29 – 30.

⁴ JINDŘICH, J. *Chodsko*, s. 11.

⁵ Tamtéž, s. 14, 16.

⁶ Tamtéž, s. 14.

⁷ Tamtéž, s. 14.

spravoval veškeré záležitosti Chodů, písař vedl pozemkové a trhové knihy, posel vybíral daně. V Domažlicích měli Chodové svůj hrad, ve kterém sídlil chodský rychtář a královský purkrabí, jenž zastupoval panovníka a velel Chodům v době války. Na hradě také zasedal chodský soud a byla v něm uložena dubová truhla s chodskými majestáty. Od konce 15. století měli Chodové též svoji vlastní pečeť, na které byla čakana, hvězdy a nápis Chodové z Domažlic.⁸

Název Chodové je odvozen od jejich činnosti, chození po hranicích. Povinností Chodů bylo přivádět cizí obchodníky od hranic na celní stanici v Domažlicích, chránit cestující v pohraničních lesích, hlídat pohraniční lesy, podávat do vnitrozemí zprávy o nepříteli pomocí ohně, hájit zemské branky, stavět ohrady, tvořit v lesích příkopy a zrádné cesty. Hranice hlídali Chodové nepřetržitě ve dne i v noci, na hlídkách s sebou měli obvykle psa a ozbrojeni byli např. čakanou, sekyrou, kopím, cepem, nebo lukem a od 16. století také puškou.⁹

V průběhu doby byly výsady a práva Chodů oklešťovány, nebo zcela rušeny a Chodové byli zastavováni šlechtě i městu Domažlicím. Útlak Chodů narůstal už v 15. a 16. století za vlády pánů ze Švamberka a svého vrcholu dosáhl za vlády Lamingerů. Lamingerové, konkrétně Wolf Vilém Laminger z Albenreuthu, získali Chody po bitvě na Bílé hoře. Po smrti Wolfa Viléma vládla Chodům jeho manželka Barbora spolu s hejtmanem Melchiorem z Aschenbachu. Od roku 1642 jim vládl nejstarší syn Wolfa Viléma Wolf Bedřich a od roku 1652 až do roku 1696 jeho mladší bratr Wolf Maxmilián.¹⁰

„Již v XVI. století museli Chodové odváděti svým novým pánům velké platy zástavní (na sv. Jiří, sv. Václava, při sv. Havlu) v penězích, dále platy z lesa (dřevné, pařezné), z luk, trávníků, z krčem, z piva, a dávky naturální. Za panství Lamingerů se jejich postavení ještě daleko zhoršilo. Chodové museli robotovat dva dny v týdnu, bylo jim zakázáno svobodné užívání pohraničního

⁸ Tamtéž, s. 14.

⁹ Tamtéž, s. 14.

¹⁰ Tamtéž, s. 14 – 15.

lesa a byli postaveni zcela na roveň ostatním nevolníkům. Lamingerové se stali také majetníky chodského hradu v Domažlicích, který vyměnili roku 1671 za babylonské rybníky a Wolf Maxmilián dal si roku 1676 vystavět nové sídlo, zámek v Trhanově.“¹¹

Roku 1680 odebral Wolf Maxmilián Chodům převážnou většinu privilegií. Chodům se podařilo zachránit pouze dvě privilegia, na jejichž základě začali s nenáviděným Lamingerem vést rozepři. Po mnoha jednáních u vídeňského dvora i na pražském místodržitelství v letech 1692 – 1693 však Chodové svůj spor prohráli a roku 1695 byl popraven jejich vůdce Jan Sladký Kozina.¹²

„V roce 1697 koupil Chody Jiří Jindřich Stadion a v majetku stadionské rodiny zůstali Chodové až do roku 1848.“¹³ Ale ani za Stadionů se pozice Chodů nevylepšíla, a tak se bouřili až do roku 1781, kdy bylo zrušeno nevolnictví. Jejich nelibost k vrchnosti nicméně přetrvala.¹⁴

Během staletého permanentního boje s Němci a s českou šlechtou se v Chodech utužoval pevný slovanský charakter. Chodský člověk je tedy hrdý, sebevědomý, čestný, ale také paličatý a nedůvěřivý vůči cizím lidem. Velmi vyvinuté je u Chodů vědomí sounáležitosti, a proto jsou schopni společně hájit jak zájmy svého rodu, tak zájmy vesnice, v níž žijí, jako i zájmy celého svého rodného kraje. Samozřejmě, že i mezi Chody se vyskytují jedinci veskrze špatní, jsou to však ony známé výjimky potvrzující pravidlo.¹⁵

¹¹ Tamtéž, s. 15.

¹² Tamtéž, s. 15.

¹³ Tamtéž, s. 15.

¹⁴ Tamtéž, s. 15.

¹⁵ VRBA, J. *Chodsko*, s. 84 – 85.

2 Lidová kultura Chodska

Chodsko, ležící v okolí Domažlic a Kdyně, je poslední národopisnou oblastí v Čechách, kde dodnes zůstaly zachovány lidové zvyky, tradiční oděv a dialekt.¹⁶ Již během komplikovaného utváření moderní české společnosti v době národního obrození se Chodsko stalo symbolem celého národa, a proto je také navštěvovaly různé významné osobnosti, aby blíže poznaly tamější kulturu a život.¹⁷ Na Chodsku nějaký čas pobývali např. Karel Jaromír Erben, Božena Němcová, Josef Kajetán Tyl, Jaroslav Vrchlický, Karel Matěj Čapek Chod nebo bratři Špillarové.¹⁸

Chodské nářečí, tzv. bulačina, je typické zpěvavým protáhlým přízvukem na konci slov a záměnou písmen. Bulačina se od spisovného či hovorového jazyka českého liší hláskotvornými, lexikálními i gramatickými vlastnostmi.¹⁹ Chodský dialekt názorně vykresluje píseň, kterou uvedl Jindřich Jindřich ve svém díle Chodsko:

*„Hdyž jsem šel z Kozinouc hospody,
vyprovázely mje dje panny.*

*Vyprovázely mje ha plákaly pro mje
haž za ty zahrady.*

*Popošel sem cesty kúsíček,
tu se mje chytily vobje dje:*

*„Můj zlatyj Honzíčku,
keryj dáš hubjičku,
kerá burem tvoje? “*

*Já se těch jejich slov hulekl,
vodpověď sem jim dát nemohl.*

¹⁶ BERÁNEK, F. Chodsko. *Plzeňský kraj – turistů ráj: Turistický portál Plzeňského kraje* [online]. 30. 6. 2010. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://turisturaj.cz/clanek/chodsko>.

¹⁷ *Chodsko, Český les*, s. 49 – 50.

¹⁸ BERÁNEK, F. Chodsko. *Plzeňský kraj – turistů ráj: Turistický portál Plzeňského kraje* [online]. 30. 6. 2010. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://turisturaj.cz/clanek/chodsko>.

¹⁹ *Chodsko, Český les*, s. 51.

*Burete vobje mí, jedna na neděli,
ta druhá pro svátek.* ²⁰

Bohatě zdobený chodský kroj, jak jej známe dnes, je výsledkem dlouholetého vývoje. Původně byl kroj prostý, přizpůsobený zemědělské práci, jíž se většina Chodů v minulosti živila.²¹ Chodský kroj si dodnes zachoval mnohé elementární znaky a je jediným dosud udrženým krojem v Čechách. Na přelomu 19. a 20. století, když v jiných částech Čech kroje postupně zanikaly, dosáhl chodský kroj svého největšího rozpuku. Inovován byl především kroj ženský, který se začal šít z nákladnějšího textilního materiálu a zdobit pracnými textilními aplikacemi a hojnou ruční výšivkou. Jelikož Chodsko bylo děleno na úrodnější dolní (okolí Mrákova) a chudší horní (okolí Postřekova), byly a doposud jsou známy dva typy krojů. Kroje z oblastí dolního Chodska jsou zdobnější a honosnější než kroje horního Chodska, které jsou spíše prostší.²² Dodnes bývá chodský kroj oblékán při různých příležitostech: *„Ve slavnostním složení je nošen o velkých církevních svátcích, o poutích, při sjezdech rodáků, o chodských bálech apod. Spontánně je oblékán při nejrůznějších folklorních slavnostech a vystoupeních. Mnohé starší ženy jej nosí v novější a jednodušší podobě jako jedinou pro ně přijatelnou každodenní formu oblečení.*“²³

K chodskému folklóru neodmyslitelně patří zpěv, hudba a tanec. Typickým nástrojem doprovázejícím chodské lidové písně jsou dudy, ke kterým se během časového vývoje připojily housle a dva odlišně naladěné klarinety.²⁴ Charakteristickým tancem je tzv. chodské kolečko, vířivý tanec, při kterém se střídavě hraje a tančí.²⁵

Součástí chodské lidové kultury jsou také tradiční chodské koláče s tvarohem, povidly a mákem sypané rozinkami a mandlemi, které se pečou

²⁰ Tamtéž, s. 51.

²¹ Tamtéž, s. 51.

²² KUMPEROVÁ, I. *Chodské kroje*, s. 5 – 6.

²³ Tamtéž, s. 6.

²⁴ *Chodsko, Český les*, s. 52.

²⁵ BERÁNEK, F. Chodsko. *Plzeňský kraj – turistů ráj: Turistický portál Plzeňského kraje* [online]. 30. 6. 2010. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://turisturaj.cz/clanek/chodsko>.

zejména o poutích a při posvícení. A nelze opomenout ani originální, ručně malovanou a světově proslulou chodskou keramiku, pro niž je příznačný květinový dekor na bílém nebo černém podkladu.²⁶

3 Kostel svatého Vavřince a vznik tradice svatovavřineckých poutí

Tradice svatovavřineckých poutí vznikla roku 1851, kdy byl na vrcholku Veselé hory ležící jihozápadně od Domažlic obnoven zchátralý barokní kostelík, původně poutní kaple zasvěcená svatému Vavřinci, která byla postavena koncem 17. století.²⁷

Svatý Vavřinec, španělský světec a ochránce před ohněm, byl zaživa upečen na železném roštu ve 3. století, jelikož odmítl vydat církevní poklad. Když v červnu 1683 zasáhl Domažlice rozsáhlý požár, městští radní slíbili, že na památku tohoto světce nechají vybudovat kapli. Stavby se o dva roky později ujala zbožná domažlická měšťanka Zuzana Veselá, která rovněž poskytla pozemky na Veselé hoře, odkud dříve Chodové ohněm signalizovali vpád nepřátel do země.²⁸

Původní poutní kaple z konce 17. století, sloužící ke cti a chvále svatého Vavřince, byla roku 1761 stržena a nahrazena kostelem, jenž byl roku 1786 na příkaz Josefa II. zrušen a posléze prodán ve veřejné dražbě panu Ledvinovi, který jej zanedlouho prodal městu Domažlicím s podmínkou, že nebude na věčné časy sloužit ničemu jinému než bohoslužbám.²⁹

Během válečné doby na počátku 19. století začala péče domažlických měšťanů o kostel ochabovat. Ten znenadání zpustnul tak, že jej místní

²⁶ Tamtéž.

²⁷ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 23.

²⁸ KUNEŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 3.

²⁹ KAJER, J. *Památníček ze slavné chodské pouti „hu svatého Vavřenečka“ na Veselé hoře u Domažlic*, s. 6 – 7.

myslivec užíval místo stodoly.³⁰ Když byl roku 1851 kostel obnoven a znovu vysvěcen, započala se datovat tradice svatovavřínecké pouti, která později zaelonila i pouť svatojánskou a mariánskou, a které se také někdy přezdívalo králičí, protože chudí obyvatelé předměstského Bezděkova si k nedělnímu slavnostnímu obědu připravovali králičí pečínku namísto tradiční husy.³¹

Od přestavby vavříneckého kostela byla svatovavřínecká pouť, konaná vždy první neděli po desátém srpnu, nejznámější a nejhezčí na celém Chodsku. Po vydání Jiráskových Psohlavců a především po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918, se původně církevní pouť postupně měnila na národopisnou slavnost a stávala se známou po celých Čechách.³²

4 Chodsko obětí mnichovského diktátu

Německé militantní kruhy nebyly smířeny s porážkou v první světové válce a nechtěly se vzdát myšlenky na vytvoření Velkoněmecké říše. Jejich územní požadavky byly v první řadě zaměřeny na sousední státy. Připojení Rakouska k tzv. Velkoněmecké říši se stalo příkladem pro sudetské Němce, kteří na sjezdu Sudetoněmecké strany 24. dubna 1938 v Karlových Varech vyhlásili osm bodů proti československé vládě, které se staly podnětem k vydání sudetských oblastí Německu a okleštění republiky. Mnichovské dohoda, podepsaná ve dnech 29. – 30. září 1938, nároky hitlerovského Německa potvrdila a vzápětí vpadly německé jednotky do českého pohraničí.³³

Ryze české Chodsko, přerušující jinak souvislý pás Německem zabraného pohraničí, bylo Hitlerovi trnem v oku, a tak se jej rozhodl zabrat,

³⁰ Tamtéž, s 7.

³¹ KUNEŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 3.

³² ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 23 – 24.

³³ HRUŠKA, K. Kronika okupace Domažlicka. In: BALCAR, B. *Chodsko ve stínu hákového kříže III. díl*, s. 67 – 68.

ačkoliv to bylo nad rámec Mnichovské dohody. Chodsko bylo roztrženo na dvě části, z nichž ta bližší československo-německým hranicím připadla Německu.³⁴

Chodsko bylo po staletí symbolem české resistenční síly proti německému náporu. Když bylo 24. listopadu 1938 rozděleno a řada chodských vesnic byla postoupena Německu, byla to rána pro celý národ.³⁵

Od 16. do 18. století vznikaly na česko-bavorské hranici v okolí Domažlic německé kolonizační vesnice a právě chodské vesnice zabraňovaly jejich rozpínání do nitra Čech. Chodům se řadu let úspěšně dařilo německé kolonisty asimilovat a bránit tak svůj kraj před germanizací. Proto těžce nesli, když bez boje museli odevzdat část Chodska německé říši. V těžkých chvílích útlaku spatřoval chodský lid naději ve statečném chování obyvatelstva zabraných vesnic a nacházel mravní oporu ve svých dějinách.³⁶

Lidé ze zabraných chodských vesnic se nechtěli smířit se svým osudem, bez dovolení přebíhali nově vytyčené hranice a směřovali na okresní úřad v Domažlicích. Tam pro ně však nemohli nic udělat, a tak se uchýlovali k Janu Vrbovi a Jindřichu Jindřichovi, kteří za ně orodovali nejen u prezidenta Háchy a vyslance Mastného v Berlíně, ale i u dalších vlivných osobností. Vrba s Jindřichem se tak bezděčně stali jakýmsi konzuly zabraného Chodska v druhé republice.³⁷

Po zabrání několika chodských vesnic v listopadu 1938 a následné ztrátě samostatnosti zbytku československé republiky vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939, se příležitostí, jak vyjádřit odpor vůči okupantům, stávaly poutě a jiné národopisné slavnosti. A tak se díky vlivu sílícího odboje zrodil nápad, využít věhlasu svatovavřínecké pouti a uspořádat

³⁴ BALCAR, B. Druhá strana: Chodská enkláva. In: BALCAR, B. *Chodsko ve stínu hákového kříže III. díl*, s. 117.

³⁵ ROUBÍK, F. Tradice chodských odbojů. In: BALCAR, B. *Chodsko ve stínu hákového kříže I. díl*, s. 7.

³⁶ Tamtéž, s. 10.

³⁷ VRBA, J. *Chodský černý týden*, s. 109.

v Domažlicích slavnost, která by demonstrovala odpor k fašismu a sílu národní jednoty.³⁸

5 Svatovavřínecká pouť v roce 1939

O povolení ke konání snad nejslavnější svatovavřínecké pouti jednal s protektorátními úřady nově vzniklý výbor pouti v čele s tehdejším vládním komisařem Domažlic Otakarem Kalandrou. Protektorátní úřady zpočátku se souhlasem váhaly, načež se rozhodly pouť povolit, avšak s podmínkou, že na ní bude hlavním řečníkem Emanuel Moravec, pozdější protektorátní ministr školství a osvěty. Taková podmínka nebyla přijatelná, a tak předseda výboru pouti Otakar Kalandra využil faktu, že se pouť konala k počtě svatého Vavřínce a navenek tedy měla pouze charakter církevní oslavy, a vysvětlil okupačním úřadům, že na církevní slavnosti by neměl kázání přednášet laik. Jakkoli to bylo proti jejich vůli, nakonec protektorátní úřady odsouhlasily, že řeč na pouti pronese církevní hodnostář.³⁹

Oním církevní hodnostářem, jehož kázání zaznělo v neděli 13. srpna 1939 na Vavřínecké pouti, byl kanovník vyšehradské kapituly Msgre. Bohumil Stašek. Narodil se 17. února 1886 v Klabavě u Rokycan. Působil jako předseda Československé strany lidové, poslanec a šéfredaktor.⁴⁰

Již od sobotního rána přijížděly do Domažlic tisíce hostů z celých Čech a Moravy. Ve městě byly nasvíceny všechny architektonické památky a desky významných osobností, na domech visely československé vlajky a výkladní skříně byly plné chodské keramiky, pestrých chodských krojů, ukázek ručních prací a výrobků ze dřeva. Jako památku na pouť nechali pořadatelé zhotovit kopie starobyklých domažlických pečetí. K pouti byl také vydán cyklus kreseb

³⁸ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 24.

³⁹ Tamtéž, s. 24 – 25.

⁴⁰ KAJER, J. *Památníček ze slavné chodské pouti „hu svatého Vavřínečka“ na Veselé hoře u Domažlic*, s. 14.

akademického malíře Františka Michla, doplněný slovem Františka Roubíka, s názvem Chodské vesnice. V tenké knize popisují autoři dějiny Chodska od 11. století až do roku 1938. Historický obsah knihy nabyl dobového podtextu, když František Roubík prostřednictvím svého líčení chodského protilamingerovského odboje vyjádřil víru v to, že právo a spravedlnost nakonec zvítězí.⁴¹

Na sobotní večer byl jako hlavní program připraven koncert pěveckého sboru Čerchovan v Sokolském domě. A protože už několik dní před koncertem bylo jasné, že do sálu Sokolského domu se vejde pouze menší část zájemců, vyzval výbor Čerchovanu domažlické občany, aby umožnili účast hostům a dobrovolně vrátili vstupenky. Na koncertu zazněly chodské písně v úpravě Jindřicha Jindřicha, který byl osobně přítomen. V pondělí 14. srpna pak Čerchovan uskutečnil reprízu koncertu pro domažlické.⁴²

Od brzkého nedělního rána proudily do Domažlic další tisíce návštěvníků. Dorazili i obyvatelé zabraných chodských vesnic, kterým Němci účast na pouti zakázali. Jak nebyl nic platný zákaz, tak nebyl nic platný dozor německých vojáků nad všemi přístupovými cestami k městu. Chodové totiž využili dobrých znalostí svého kraje a na území Protektorátu přecházeli lesem, mnohdy i za cenu značné zacházky. Nakonec se v Domažlicích sešlo na sto dvacet tisíc lidí.⁴³ „*A všechno toto lidstvo mělo jediný cíl, jediný směr cesty, jednu myšlenku: na sv. Vavřinečka.*“⁴⁴

Celé čtyři hodiny trval průvod z Domažlic na Veselou horu, kde ke stotisícovému davu promluvil Msgre. Bohumil Stašek.⁴⁵ „*Neveliké prostranství okolo malé svatyně bylo přeplněno. Na mezích, na polích, na trávnících, všude, kde bylo jen trochu místa, stály a seděly davy, poslouchající*

⁴¹ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 25 – 26.

⁴² Tamtéž, s. 25.

⁴³ Tamtéž, s. 26.

⁴⁴ KAJER, J. *Památníček ze slavné chodské pouti „hu svatého Vavřenečka“ na Veselé hoře u Domažlic*, s. 17.

⁴⁵ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 26.

*s otevřenou duší, s nadšeným srdcem a vnímavou myslí upřímná slova kazatele svatovavříneckého Msg. B. Staška. Mluvil prostě, mluvil od srdce k srdci!*⁴⁶

Staškova řeč se ani zdánlivě nepodobala církevnímu kázání, byla to spíše zapálená výzva k obraně národa.⁴⁷ Sám Stašek ve svém projevu uvedl, že právě probíhající pouť je poutí národní, ale že se nejedná o zneužívání pouti církevní, neboť křesťanská víra a vlastenectví se vzájemně doprovázejí.⁴⁸ Skrze vyprávění o umučení svatého Vavřínečka apeloval Stašek na zúčastněné, aby byli stateční a neztráceli víru: *„Bratři a sestry, tak jste vyslechli kázání svatého Vavřínečka! Doporoučí statečnost a víru.“*⁴⁹ Vzpomněl na slova Palackého, Riegera a Havlíčka, a předložil je jako vzor: *„Draží přátelé, poslouchajte tento hlas svých nejvzácnějších a nejryzejších velikánů a vůdců! Práce, vzdělání, vědění, mravný život, křesťanský duch, to jest naše cesta, ta pravá dálnice, po níž rychle budeme spěti k naší šťastnější budoucnosti.“*⁵⁰ Celé kázání zakončil přísahou: *„Co slíbíme a řekneme své matce české? Slíbíme jí a přísahati budeme v této památné chvíli jménem svým a všeho českého lidu, že ji nikdy neopustíme, nezradíme a až do posledního tlukotu srdce milovati budeme. Přisahati budeme, že svou prací, svorností, národní jednotou a životem řízeným podle zásad křesťanské morálky postavíme opět vlast svou na onen stupeň cti, blahobytu a slávy, jakou prožívala v nejslavnější své minulosti, v dobách slavných českých knížat a králů a největšího z nich blahé paměti Karla IV. Tuto slavnou naši přísahu nechť Bůh a svatí naši patronové požehnáním svým a pomocí svou provázejí a potvrdí. Amen.“*⁵¹ Tato přísaha se stala legendární. Řadě účastníků pouti dodávala sílu během války a v hojných opisech kolovala mezi lidmi.⁵²

⁴⁶ KAJER, J. *Památník ze slavné chodské pouti „hu svatého Vavřínečka“ na Veselé hoře u Domažlic*, s. 17.

⁴⁷ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 26.

⁴⁸ STAŠEK, B. *Kázání na pouti u sv. Vavřínečka*, s. 7 – 8.

⁴⁹ Tamtéž, s. 12.

⁵⁰ Tamtéž, s. 18.

⁵¹ Tamtéž, s. 25 – 26.

⁵² ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 26.

Shromáždění na Vavřinci bylo ukončeno zpěvem státní hymny. Odpoledne se pak na domažlickém náměstí konala staročeská veselice, na které se zpívaly chodské lidové písně, a kterou rovněž ukončil zpěv státní hymny. Svatovavřínecká pouť z roku 1939 měla pro český lid nesmírný význam, protože ukázala jeho odvahu čelit německým okupantům.⁵³

Obrovského významu, který pouť pro celý český národ měla, si všiml také hlavní list NSDAP *Völkischer Beobachter*, který napsal, že je třeba dávat pozor na národně zaměřený náboženský cit českého národa, jenž se nebezpečně vyvíjí.⁵⁴ Se zásahem proti odbojným Domažličanům vyčkávali Němci na první vhodnou příležitost. A nevyčkávali dlouho. Jakmile Německo 1. září 1939 napadlo Polsko, začalo gestapo po celých Čechách zatýkat tzv. rukojmí za bezpečnost říše. Mezi prvními zatčenými byli hned 1. září Otakar Kalandra a Bohumil Stašek. Kalandra byl odvezen do Buchenwaldu, Stašek do Dachau. Pořádání dalších poutí Němci samozřejmě zakázali.⁵⁵

6 Osvobození Chodska

Od začátku února 1945 bylo nad Chodskem stále častěji vidět anglická a americká letadla, nejčastěji se jednalo o nálety tzv. kotlářů útočících na železniční dopravu. V době, kdy bylo Chodsko díky rozbombardované železniční síti odříznuto od zbytku světa, začaly prosakovat zprávy o tom, kterak jsou německé armády obklíčeny západní i východní frontou. V domažlických kasárnách začali němečtí důstojníci a poddůstojníci páchat sebevraždy. Německé panstvo prchalo ze strachu před Rudou armádou na

⁵³ Tamtéž, s. 26 – 27.

⁵⁴ KAJER, J. *Památníček ze slavné chodské pouti „hu svatého Vavřenečka“ na Veselé hoře u Domažlic*, s. 18.

⁵⁵ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 27.

západ a nemálo se jí obávali také všichni Němci, kterým bylo nařízeno zůstat na místě.⁵⁶

Němci tou dobou vyprazdňovali koncentrační tábory a vězně z nich nechávali transportovat prostřednictvím vlaků, na některých místech však v důsledku útoků kotlářů železniční doprava nefungovala, a tak byli vězni štváni po silnicích v tzv. pochodech smrti. Ve dnech 23. a 24. dubna se Domažlice staly svědkem dvou takových pochodů, když jimi procházely ženy z koncentračního tábora Flossenbürg.⁵⁷ Koncentrační tábor Flossenbürg byl postaven v roce 1938 na příkaz Heinricha Himmlera. Původně měl být místem pro jeden tisíc šest set vězňů, později byla jeho kapacita rozšířena na tři tisíce míst. Po celou dobu války byl tábor přetížen a na jejím konci dokonce přeplněn, poslední jaro před koncem války v něm bylo internováno osmnáct tisíc osob. Zpočátku byli vězni využíváni na výstavbu tábora a na práce v lomu, později pracovali ve zbrojním průmyslu. Tábor měl ke stu pobočných táborů. Celkem v něm a v jeho pobočkách zahynulo zhruba třicet tisíc osob.⁵⁸

Dne 26. dubna 1945 byla díky bombardování spojeneckých vojsk zničena polovina obce Klenčí pod Čerchovem. Následující dva dny patřily vyjednávání domažlických občanů s německým vládním komisařem Kelemenem a s hejtmanem německé armády. Kelemen s obavami o německé životy žádal, aby domažličtí udrželi mezi obyvateli města klid a pořádek, načež domažličtí na oplátku požadovali závazné prohlášení německého vojska, že město nebude hájeno, odchod německé posádky a vyvěšení bílých praporů. Před polednem 28. dubna, když už bylo vše ujednáno, se Domažlice ocitly v dělostřelecké palbě. Ihned byly vyvěšeny bílé prapory, kterých si kromě spojeneckých letců všimli také němečtí vojáci umístění na východních svazích hor nedaleko města. Mysleli si, že jsou obklíčení a odmítli dál nasazovat své životy ve zbytečném boji. Aby se zabránilo zhroucení bojového

⁵⁶ VRBA, J. *Chodský bílý týden*, s. 11 – 12, 21 – 22, 28 – 29.

⁵⁷ Tamtéž, s. 35.

⁵⁸ FIŠER, J. Tam, kde stával Flossenbürg: Koncentrační tábor Flossenbürg. In: BALCAR, B. *Chodsko ve stínu hákového kříže II. díl*, s. 33 – 35.

úseku, byli povoláni příslušníci SS, kteří pod výhružkou zničení Domažlic donutili jejich obyvatele prapory zase sundat. Američané byli o dění ve městě informováni podzemní službou a v následujících dnech útočili jen na německá stanoviště.⁵⁹

V pondělí 30. dubna přibývalo navzdory úmluvě v Domažlicích německých tanků a zásobovacích vozů jednotek SS, což u obyvatel města podněcovalo strach z útoků amerického letectva. Že byl tento strach oprávněný, potvrdila hned pondělní noc, během níž americké jednotky opět zaútočily. Jednotky SS opustily město až následující den na příkaz místního vojenského velitelství.⁶⁰ „*Hnuli-li se ještě dopoledne německé tanky z města, přijely odpoledne jiné, které zaujaly stejná stanoviště nejen uvnitř města, nýbrž i na předměstích, kde jich dříve nebylo.*“⁶¹ Příčinou toho bylo, že německá branná moc ustupovala od Tachova směrem na jih a zatlačovala obrněnou brigádu SS do Domažlic. V noci na středu otřáslo městem další bombardování.⁶² Svá stanoviště v Domažlicích opustily německé tanky až ve čtvrtek večer a v noci na pátek, „*aby se u Nýrska vzdaly Američanům*“.⁶³

V pátek večer zaplavily Domažlice zprávy o tom, že americké vojsko už obsadilo Tlumačov, Klenčí pod Čerchovem, Postřekov a Chodov. V sobotu 5. května bylo již za svítání domažlické náměstí plné lidí nadšeně vyčkávajících na příchod amerického vojska. Dopoledne se u Kozinova pomníku na Hrádku objevila československá vlajka, jasné znamení, že zabrané Chodsko se opět stalo svobodným. Nedlouho na to už bylo vidět americké vojsko postupující silnicí od Stráže směrem k Domažlicím. Celé Chodsko se v těchto okamžicích radovalo ze znovu nabyté svobody.⁶⁴

Když americká Třetí armáda vedená generálem Pattonem dorazila na domažlické náměstí zaplavené československými a spojeneckými vlajkami,

⁵⁹ VRBA, J. *Chodský bílý týden*, s. 50 – 93.

⁶⁰ Tamtéž, s. 104 – 105, 112 – 113.

⁶¹ Tamtéž, s. 116.

⁶² Tamtéž, s. 117.

⁶³ Tamtéž, s. 122.

⁶⁴ Tamtéž, s. 143 – 144, 147 – 150.

propukl shromážděný lid v obrovský jásot. Němci skutečně dodrželi dané slovo a Domažlice nehájili, severně od města sice došlo k několika ostrým potyčkám mezi stahující se linií německého vojska a postupující linií Američanů, avšak samotná bitva o Domažlice neproběhla.⁶⁵

Americké jednotky ještě pochodovaly městem, když obyvatelé města začali pátrat po Němcích, aby se žádný z nich nemohl vyhnout spravedlivému trestu. Taktéž domažličtí tedy dodrželi své slovo a až do příchodu americké armády skutečně neohrozili osobní bezpečnost Němců pobývajících ve městě.⁶⁶

Netrvalo příliš dlouho a Domažlice opět začaly žít svobodným životem. Neuplynuly ani tři hodiny od příchodu americké armády a na radnici již byl *„ustaven místní národní výbor a oznámen rozhlaselem občanstvu i s vyhotoveným provoláním“*.⁶⁷

7 Svatovavřínecké poutě v letech 1945 – 1947

Jak už bylo zmíněno, Němci po uskutečnění všenárodní svatovavřínecké pouti v roce 1939 konání dalších poutí zakázali. Po celou dobu druhé světové války byla tedy tradice poutí konaných na Vavřinci násilně přerušena, avšak v myslích Chodů i celého českého národa zůstala neochvějně vryta.⁶⁸

První poválečná svatovavřínecká pouť se konala o víkend 11. a 12. srpna 1945. Nesla se v duchu všeobecně radostné nálady ze znovu nabyté svobody, víry v lepší zítřky a optimismu. K příležitosti Chodské národní pouti u svatého Vavřínečku 1945 dorazilo na znovu sjednocené Chodsko přes osmdesát tisíc návštěvníků. Už v pátek odstartovalo program pouti pásmo

⁶⁵ Tamtéž, s. 147, 155, 151 – 152, 158.

⁶⁶ Tamtéž, s. 156.

⁶⁷ Tamtéž, s. 155.

⁶⁸ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 27 – 28.

lidové básnické tvorby, písní a hudby s názvem *Náše domovo*, uspořádané Miladou Pučelíkovou. V sobotu se v Domažlicích uskutečnilo slavnostní otevření výstavy dokumentů Chodsko v době okupace a výstavy děl akademického malíře Františka Michla.⁶⁹ „*V neděli dopoledne se účastníci pouti sešli na Vavřinci a odpoledne na Sokolišti, kde draženovská mládež předvedla Chodské dožínky. Večer v sále Sokolského domu vyslechli příznivci sborového zpěvu koncert Čerchovanu.*“⁷⁰ Mši na svatém Vavřinečku opět sloužil Msgre. Bohumil Stašek.⁷¹

„*Pouti se zúčastnili představitelé všech tehdejších politických stran.*“⁷² Profesor Zdeněk Nejedlý, představitel KSČ, přednesl dokonce na Vavřinci projev, v němž vyzdvihoval význam odvážného postoje Chodska v časech okupace pro národní protifašistický odboj. Okouzlen chodským folklórem nechal také zástupce města Domažlice poslat jedno z největších chodských marcipánových srdcí do Moskvy J. V. Stalinovi jako poděkování za osvobození.

Program pouti byl zakončen v pondělí 13. srpna na zámku v Trhanově, kde byla znovu odhalena pamětní deska profesora MUDr. Josefa Thomayera, kterou Chodové v listopadu 1938, ještě před zábořem několika jejich vesnic, prozíravě schovali.⁷³

V letech 1946 – 1947 se uskutečnily Chodské národní poutě na Vavřinečku, které organizovalo Sdružení chodského národopisu. Na obou těchto poutích byl k vidění bohatý folklórní program.⁷⁴

⁶⁹ Tamtéž, s. 28.

⁷⁰ Tamtéž, s. 28.

⁷¹ KUNEŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 4.

⁷² ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 28.

⁷³ Tamtéž, s. 28.

⁷⁴ Tamtéž, s. 28.

8 Změny v tradiční svatovavřínecké pouti po únoru 1948

Únorový převrat z roku 1948 zcela pozměnil strukturu české společnosti a bez odezvy nesetřval ani kulturní život na Chodsku. Od roku 1948 pořádal svatovavřínecké poutě okresní akční výbor Národní fronty pod záštitou Okresního národního výboru a Městského národního výboru v Domažlicích. Bohatý folklórní program poutí zůstal zachován až do roku 1949, avšak stále zřetelněji se v něm zrcadlilo budovatelské úsilí českého lidu.⁷⁵ Rovněž církevní forma tohoto národopisného svátku přestávala býti žádoucí, nicméně byla pevně vžita a tudíž nemohla být znenadání zrušena. Následující ročníky svatovavřínecké pouti tak proběhly ve znamení hledání její nové podoby.⁷⁶

V roce 1950 se pouť stala součástí rozsáhlých kulturních slavností, konaných 12. – 20. srpna v Domažlicích, nesoucích název Národní pouť na Vavřínečku a oslavy vítězství husitů nad křižáky v roce 1431. Tehdy došlo k první markantnější změně v obsahu pouti, jenž byl ovlivněn vnitrostátní (kolektivizace vesnice) i mezinárodní (strach o světový mír zapříčiněný válkou v Koreji) situací. Samotná pouť se konala o víkend 12. a 13. srpna za osobní přítomnosti tehdejšího náměstka předsedy vlády Zdeňka Fierlingera.⁷⁷ *„V sobotu 12. srpna ve 13 hodin odpoledne se za jeho přítomnosti uskutečnila na slavnostně vyzdobeném domažlickém náměstí první manifestační svaz obilí. Přijelo 30 nákladních aut z nově ustavených zemědělských družstev.“*⁷⁸ V neděli měl Zdeněk Fierlinger proslov u příležitosti Manifestace mezinárodního boje za mír a dožínkové slavnosti na Vavřínečku. V týdnu zbývajícím do konce slavností mohli občané Domažlic vidět vystoupení

⁷⁵ Tamtéž, s. 28.

⁷⁶ KUNEŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 4.

⁷⁷ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 28 – 29.

⁷⁸ Tamtéž, s. 29.

souborů, které zvítězily v Soutěži tvořivosti mládeže, tři divadelní představení spolku Havlíček a ochotníků ze Kdyně, nebo pořad Karneval v Moskvě, který předvedl Svaz československo-sovětského přátelství. V neděli 20. srpna byly slavnosti ukončeny vojenskou přehlídkou a lidovou veselíci.⁷⁹

Důležitým mezníkem v dějinách tradiční svatovavřínecké pouti byl rok 1951, ve kterém se domažlické národopisné slavnosti definitivně oprostily od původního církevního rázu a přesunuly se z Vavřince do Domažlic. Téhož roku se také poprvé objevila myšlenka spojit oslavy folklórní s oslavami armádními. A tak v roce 1951, v době, kdy byla vyhrocena mezinárodní situace v důsledku studené války, navázaly domažlické národopisné slavnosti na tradici Chodů jako strážců hranice a uskutečnily se pod heslem Chodové hájili naše hranice proti západu v minulosti, Chodové s vámi je uhájí i nyní. Zároveň byly tyto slavnosti oslavou 520. výročí vítězství husitů nad křižáky v bitvě u Domažlic.⁸⁰ „*Oslavu jubilea slavné bitvy motivovali pořadatelé jako manifestaci přátelství a věrnosti lidu západočeského pohraničí k Sovětskému svazu, přehlídku budovatelských úspěchů Domažlic a Chodska a výraz odhodlání hraničářů uhájít světový mír.*“⁸¹ Program slavností opět uzavírala vojenská přehlídka.⁸²

V letech 1952 – 1954 ovlivnila slavnosti přestavba zemědělství a konaly se pod názvem Okresní letní budovatelské slavnosti.⁸³ „*Měly charakter dožínkové lidové veselice s prvky agitačně-propagačního typu s výraznými ateistickými prvky.*“⁸⁴ Program byl seskládaný především z estrádních pořadů a klesala návštěvnost. V roce 1954 byla účast na slavnostech rekordně nejnižší.⁸⁵

⁷⁹ Tamtéž, s. 29.

⁸⁰ Tamtéž, s. 29.

⁸¹ Tamtéž, s. 29.

⁸² Tamtéž, s. 29.

⁸³ Tamtéž, s. 29 – 30.

⁸⁴ Tamtéž, s. 30.

⁸⁵ KUNEŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 4.

9 Rok 1955 a vznik Chodských slavností

S přeměnou svatovavříneckých poutí na dožínkové slavnosti souvisela také změna náplně jejich programu. Folklórní pořady byly vytlačeny pořady agitačními a estrádními, což zapříčinilo pokles diváckého zájmu. Ostatně nízká účast na dožínkových slavnostech v roce 1954 je toho zdárným příkladem. A právě v této době úpadku kulturního programu slavností se vynořil nápad, že by v Domažlicích měl být každoročně pořádán festival písní a tanců nesoucí název Chodské slavnosti.⁸⁶

K organizaci folklórního festivalu byly Domažlice ideálním místem hned ze dvou hledisek, z národopisného a z politického. Národopisné hledisko ovlivňoval fakt, že v 50. letech 20. století stoupal zájem o folklór, a že Chodsko tehdy bylo jednou ze tří posledních oblastí v Čechách, kde tradice lidové kultury stále přetrvávaly. Lidové obyčeje na Chodsku zůstaly zachovány v první řadě díky jeho poloze, kam moderní vlivy prostupovaly jen zvolna, v druhé řadě pak díky povaze chodského lidu, který nerad přijímal cokoli nového. Na hledisko politické měla vliv napjatá mezinárodní situace podnětená studenou válkou a fakt, že Domažlice spolu s celým Chodskem byly národním povědomím považovány za symbol obrany české země před pronikáním nepřátel a dalších nechtěných živlů. Krom toho bylo třeba poukázat i na budovatelské úspěchy tohoto kraje, na zdárný průběh kolektivizace zemědělství a rozvíjející se průmysl. Zkrátka nebylo lepšího místa, které by tak patřičně slučovalo tradiční prvky se současnými.⁸⁷

První pokus o uspořádání folklórního festivalu se uskutečnil v roce 1955 pod heslem Domažlice – česká Strážnice podle vzoru oblíbeného festivalu konaného ve slovácké Strážnici. Festival úmyslně navazoval na tradici svatovavříneckých poutí z předcházejících let. Spravoval jej štáb v čele s předsedou domažlického Městského národního výboru. V sobotu 13. srpna

⁸⁶ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 30 – 31.

⁸⁷ Tamtéž, s. 31 – 32.

zahájil program slavností předseda Krajského národního výboru v Plzni Jan Pelnář svým proslovem, po kterém následovala divadelní hra Vysoké letní nebe od Miloslava Stehlíka. Nedělní dopoledne náleželo soutěži o Pohár Chodských slavností, kterou vyhrál soubor ze Strakonice, odpoledne pak proběhla vystoupení souborů z Chodska i hostů.⁸⁸

Když v roce 1985 organizátoři jubilejního třicátého ročníku Chodských slavností během jeho příprav zjistili, že se vlastně jedná o ročník jedenatřicátý, „svévolně prohlásili první ročník Chodských slavností v roce 1955 za nulový“.⁸⁹

10 Chodské slavnosti v 50., 60. a 70. letech 20. století

Chodské slavnosti z roku 1956 měly za cíl předvést, že česká lidová umělecká tvorba opět ožívá. K soutěži o Pohár Chodských slavností přibyla soutěž o Chodskou čakanu určená pouze pro chodské soubory. Slavností se zúčastnil tehdejší prezident republiky Antonín Zápotocký a počet návštěvníků se opět vyšplhal přes osmdesát tisíc. V roce 1957 byl do programu zařazen samostatný pořad dětských souborů. O rok později proběhla soutěž o nejlepší návrh plakátu slavností a poprvé také vystoupil zahraniční host, soubor Lužických Srbů z východoněmeckého města Chotěbuz. V roce 1959 se v programu nově ocitly soutěž dudáckých muzik a vystoupení souborů Pohraniční stráže. Po skončení slavností se v Domažlicích konala dvoudenní konference o problémech českého národopisu.⁹⁰

„Na sklonku roku 1959 vydal KV KSČ v Plzni k Chodským slavnostem rezoluci, zdůrazňující poslání slavností a nutnost jejich nového pojetí, které musí stavět nejen na národní tradici, ale i na současnosti, na všem

⁸⁸ Tamtéž, s. 30, 32 – 34.

⁸⁹ KUNEŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 5.

⁹⁰ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 34 – 35.

*pokrokovém a novém v lidové kultuře. Rezoluce doporučila vypracovat koncepci slavností do roku 1965 a využít jejich popularity k vytvoření nové tradice, tradice lidové manifestace budovatelů pohraničí; zároveň doporučila pořádání odborných seminářů o poslání folkloristiky a etnografie.*⁹¹

Na základě usnesení Krajského výboru Komunistické strany Československa se v roce 1960 ujal řízení Chodských slavností Západočeský krajský národní výbor. Toho roku bylo úkolem slavností předvést budovatelské úspěchy českého lidu, vyzdvihnout skutečnost, že Chodové stráží spolu s pohraničníky západní hranice země a prezentovat současnou lidovou tvořivost. Program sestával z vystoupení souborů Pohraniční stráže, folklórních souborů a soutěže ve hře na dudy, housle a klarinet. V roce 1961 byl program Chodských slavností zasvěcen 40. výročí vzniku KSČ a 530. výročí vítězství husitů nad křižáky v bitvě u Domažlic. Převažovali estrádní inscenace a výjevy ze současného života. Nově byla návštěvníkům k dispozici střediska občerstvení v domech na náměstí. Roku 1962 vystoupily na slavnostech soubory ze Slovenska a z Anglie.⁹² „V letech 1963 – 1967 byl termín konání slavností přesunut na červencový Den pohraniční stráže, což mělo ještě více potlačit původní náboženský charakter svátku.“⁹³ V roce 1964 patřila převážná část programu chodskému folklóru a Československá televize živě přenášela pořad Hu nás na Chodsku. O rok později byly slavnosti podníceny 20. výročí ostrahy státní hranice. Byla odhalena socha Pohraničníka od akademického sochaře Zdeňka Němečka, dar domažlickým pohraničníkům. Nečekaně tehdy slavnosti navštívil prezident republiky Antonín Novotný. V roce 1966 řídil slavnosti Okresní národní výbor v Domažlicích, který zúžil program na tři hlavní pořady, jež doplnil koncerty dechové hudby. Roku 1968 převzal řízení slavností štáb okresního výboru

⁹¹ Tamtéž, s. 35.

⁹² Tamtéž, s. 35 – 36.

⁹³ KUNEŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 4.

Národní fronty, který navrátil termín jejich konání zpět na srpen.⁹⁴ V letech 1968 – 1969 byla součástí slavností i tradiční slavnostní mše na Vavřinci.⁹⁵

„Období normalizace na počátku 70. let posílilo ideový podtext oslav. V roce 1971 se staly Chodské slavnosti součástí rozsáhlých oslav domažlického milénia. V roce 1976 připomínaly sté výročí narození hudebního skladatele Jindřicha Jindřicha, jemuž byla odhalena busta na náměstí Svobody. V roce 1977 se na programu Chodských slavností poprvé objevilo Dudácké štandrlé, dodnes jeden z nejoblíbenějších pořadů, které se o dva roky později stalo součástí hlavního programu.“⁹⁶

11 Chodské slavnosti v 80. a 90. letech 20. století

Postupné uvolňování celospolečenské situace v 80. letech zapříčinilo rozpuštění Chodských slavností. Pořadatelé měli volnější ruku, a tak mohli připravovat programy, které byly více zaměřené na folklór a zcela zbavené ideových podtextů.⁹⁷ Již v roce 1982 náleželo všech pět pořadů slavností folklóru.⁹⁸ *„V roce 1985 odvysílala Československá televize první polovinu hlavního pořadu Sláva Chodsku.“⁹⁹* Ke konci 80. let poprvé na Chodských slavnostech vystoupily soubory ze Skotska a z Francie.¹⁰⁰

Na počátku 90. let se opět k programu Chodských slavností připojila tradiční svatovavřínecká pouť. Zájem společnosti o lidovou kulturu se však značně snížil v důsledku množství nových impulsů, které s sebou porevoluční období přineslo. Tento pokles zájmu veřejnosti o folklór způsobil, že v roce 1991 byly na programu Chodských slavností pouze dva pořady. Od poloviny

⁹⁴ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 37 – 38.

⁹⁵ KUNĚŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 5.

⁹⁶ Tamtéž, s. 5.

⁹⁷ Tamtéž, s. 5.

⁹⁸ ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*, s. 41.

⁹⁹ KUNĚŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 5.

¹⁰⁰ NEJDL, J. Chodské slavnosti v Domažlicích. In: *Od folklóru k folklorismu*, s. 93.

90. let se nastalý stav znovu vylepšil a počínaje rokem 1996 se do té doby dvoudenní program slavností rozšířil na dny tři. Zvýšil se počet pořadů, přibyla nová pódia a Domažlice přitahovaly stále větší množství návštěvníků.¹⁰¹

12 Lidová kultura v současnosti

Tradiční lidová kultura je stále přitažlivá, a proto je jí v současné době věnována velká pozornost. Díky všeobecné potřebě navazovat na minulost, je dnes folklór velmi důležitou složkou kultury.¹⁰²

Když v polovině 19. století začala lidová kultura zanikat, započalo také úsilí o její záchranu. A tak byla v roce 1895 uspořádána Národopisná výstava československá, v muzeích vznikly národopisné sbírky a zvýšil se odborný zájem o studium a rozvoj folklóru. Aktuálně jsou tradice stále živé, i když si málokde zachovaly autentickou podobu a spíše si osvojily znaky folklorismu.¹⁰³ „*Tento jev bývá charakterizován jako projevy lidové kultury přenesené do jiného než původního prostředí, s novými funkcemi, případně uměle vytvořené a na folklór navazující. Je často obtížné rozlišit jevy původní lidové kultury a folklorismu, neboť často existují vedle sebe, mísí a ovlivňují se navzájem.*“¹⁰⁴

Lidové zvyky jsou v současnosti vzorem pro řadu kulturních činností. Tyto činnosti bývají někdy naprosto samovolné, někdy vyvolané zapálenými jednotlivci či skupinami, jindy je pořádají obce, různé spolky, sdružení nebo organizace.¹⁰⁵

¹⁰¹ KUNEŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*, s. 5.

¹⁰² JIŘIKOVSKÁ, V. Lidové obyčeje a tradiční slavnosti v současném společenském životě. In: *Od folklóru k folklorismu*, s. 131.

¹⁰³ Tamtéž, s. 131.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 131.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 131.

Tradičně byly výroční obyčeje úzce spjaty s křesťanským liturgickým rokem, v průběhu času se však některé zvyky docela sekularizovaly a další se skoro vytratily. Více pak na území Čech než na Moravě. Nejvýznamnější, dodnes se držící, lidové obyčeje a tradiční slavnosti jsou masopust, vynášení Smrti, Velikonoce, pálení čarodejnic, máje, poutě, oslavy ukončení sklizně, posvícení, advent, Štědrý den a koleda na svátek Tří králů.¹⁰⁶

Masopustní období trvá od Tří králů do Popeleční středy. Masopust byl od nepaměti časem bujarého veselí, které vrcholilo průvodem masek, a tato jeho forma zůstala zachována až do současnosti. Nově bývá masopust doplněn o doprovodné programy v podobě výstav, přednášek nebo besed.¹⁰⁷ „Novodobým prvkem je také posouvání termínu masopustu, jen vzácně je dodrženo masopustní úterý, většinou se závěrečná oslava přesune na předcházející sobotu nebo neděli. Někde bývá zvolen termín zcela mimo masopustní období a dochází tak ke ztrátě návaznosti na tradici a k narušení hlubšího smyslu církevního roku.“¹⁰⁸

Vynášení Smrti je původně předkřesťanská tradice symbolizující konec zimy a začátek jara. Podstatou této tradice, která se stala především záležitostí dětí, je obchůzka s figurínou Smrti (též Morany, Mařeny, Smrtky, Smrtholky) po vesnici, po které následuje její upálení, vhození do vody, nebo kombinace obojího. V současné době je zvyk vynášení Smrti na četných místech v Čechách znovu oživován a jeho poslání mívá mnoho podob. Nejčastěji plní funkce estetické, výchovné a zábavné, ale mnohdy také slouží politickým záměrům.¹⁰⁹

Velikonoce, které každoročně připomínají umučení a zmrtvýchvstání Ježíše Krista, jsou nejdůležitějším křesťanským svátkem, jemuž předchází čtyřicetidenní půst zahájený ihned po skončení masopustu. Některé velikonoční lidové tradice již zcela zanikly, jiné, zpravidla přizpůsobené

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 130 – 131.

¹⁰⁷ JIŘIKOVSKÁ, V. Masopust. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 132.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 132.

¹⁰⁹ JIŘIKOVSKÁ, V. Vynášení Smrti. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 133 – 134.

lokálním či rodinným mravům, jsou udržovány dodnes. Mezi nejvíce rozšířené velikonoční zvyklosti patří velikonoční pomlázka a řehtání.¹¹⁰

Velmi živým lidovým zvykem je v současnosti pálení čarodějnic, ke kterému dochází vždy 30. dubna večer. Tento zvyk vychází z víry našich předků, že 30. dubna v noci chtějí lidem škodit zlé síly. Tradičně byly tuto noc vykonávány i různé magické rituály, dnes však zůstalo jen u pálení hranice, na níž bývá situována figurína čarodějnice.¹¹¹

Tradice stavění májů, symbolů jara a lásky, je dodnes udržována ve více než padesáti procentech českých obcí. V místech, kde se máje staví, je tato událost důležitou složkou společenského života. Slavnosti stavění májů obvykle probíhají v každém kraji i místě jinak, téměř všude je ale jejich součástí taneční zábava.¹¹²

Poutě byly původně náboženské slavnosti, prostřednictvím nichž vyjadřovali věřící úctu patronovi kostela, ke kterému putovali. K poutním místům se chodilo pěšky v procesí a cesta poutníkům často zabrala i několik dní. Poutě doprovázely různé zábavy a vždy je zakončovala mše svatá. V dnešní době mají poutě více podob. Některé se stále drží původní církevní formy, jiné se od ní naopak oprostily a sestávají jen z atrakcí a zábavy. Někde se dokonce nic mimořádného neděje a oslavy probíhají pouze v jednotlivých domácnostech. Velmi populární je dnes slučování poutí s nějakými dalšími kulturními akcemi.¹¹³

Oslavy ukončení sklizně, dožínky, dočesná a vinobraní, byly dříve důležitou součástí hospodářských zvyků. Oslavy dožínek se lišily podle regionů, ale jejich podstata byla všude stejná. Z pole se přivezl poslední, různorodě nazdobený snop obilí, předal se hospodáři a následovala zábava spojená s jídlem a tancem. Ve 20. století měly dožínky nejprve spojitost s celospolečenským vývojem a posléze bylo jejich úkolem prezentovat zdary

¹¹⁰ JIŘIKOVSKÁ, V.; SEDLÁKOVÁ, D. Velikonoce. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 134.

¹¹¹ JIŘIKOVSKÁ, V. Pálení čarodějnic. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 135 – 136.

¹¹² JIŘIKOVSKÁ, V. Máje. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 136.

¹¹³ JIŘIKOVSKÁ, V. Poutí. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 137.

socialistického zemědělství. Po roce 1989 se od okázalých oslav docela upustilo a dnes je tento zvyk v různých formách udržován jen v některých menších vesnicích. Souběžně s dožínkami se v chmelařských oblastech slavila dočesná, která měla podobný průběh. A stihl ji i stejný osud. Slavnosti vinobraní dodnes vycházejí ze starých vinařských tradic a odehrávají se na třinácti místech v Čechách. Veškeré oslavy ukončení sklizně se v současnosti odvíjí od hospodářské prosperity a souvisí s pořadatelskou činností organizací a firem.¹¹⁴

Termíny posvícení, náboženských oslav konaných na památku posvěcení kostelů, se liší podle místa. Všeobecně se většinou slaví posvícení Havelské nebo Martinské. A stejně jako poutě, bývají také posvícení doprovázena nejrůznějšími kulturními programy.¹¹⁵

Adventem nazýváme čtyři týdny trvající období před Štědrým dnem, během kterého je očekáván příchod Mesiáše na svět. V minulosti byl advent dobou půstu, pravidelného navštěvování kostela, vykonávání věšteckých praktik a obchůzek v maskách. Z obchůzek se v Čechách jen ve velmi malé míře dochovaly Barbory a Lucky, téměř všude je však stále praktikována obchůzka mikulášská. Celkově se dnes adventní čas na mnoha místech nese zejména ve znamení slavnostních rozsvícení velkých vánočních stromů a pořádání vánočních trhů.¹¹⁶

Štědrovečerní zvyky, křesťanské i předkřesťanské, byly udržovány po celá staletí a mnohé z nich přetrvávají dodnes. K dochovaným obyčejům patří např. lití olova, krájení jablka, házení střevíce, pouštění skořápek od vlašských ořechů se svíčkami po vodě, samozřejmě také příprava tradičních štědrovečerních pokrmů a chození na půlnoční mši. Příznačnými symboly nynějších Vánoc jsou betlémy a vánoční stromky.¹¹⁷

¹¹⁴ JIŘIKOVSKÁ, V.; ČERNÁ, H.; ČERNÁ, N. Oslavy ukončení sklizně. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 138 – 139.

¹¹⁵ JIŘIKOVSKÁ, V. Posvícení. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 139.

¹¹⁶ JIŘIKOVSKÁ, V. Advent. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 139 – 140.

¹¹⁷ JIŘIKOVSKÁ, V. Štědrý den. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 141.

Období Vánoc zakončuje 6. ledna svátek Tří králů, který je charakteristický koledou, jež má připomínat putování králů za novorozeným Ježíšem do Betléma. Tento zvyk se stal výsadou dětí a v současnosti jej udržuje zhruba deset procent českých obcí.¹¹⁸

¹¹⁸ JIŘIKOVSKÁ, V. Tříkrálová koleda. In: *Od folkloru k folklorismu*, s. 141.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo podat ucelený výklad historie svatovavřínecké pouti v Domažlicích. Vylíčila jsem okolnosti vzniku a proslavení pouti, průběh jejích nejvýznamnějších ročníků i její postupnou proměnu do současné podoby. Zároveň jsem poukázala na historicko-politické události, jež měly na svědomí veškeré změny, kterými pouť v dějinách prošla. Na přetváření charakteru pouti měl dozajista svůj podíl také svéráz chodského kraje. Představila jsem proto Chodsko spolu s jeho historií a folklórem, jehož je svatovavřínecká pouť nedílnou součástí.

Překvapilo mne, jakým množstvím změn a podob musela pouť projít, než nabyla aktuální formy. Původně byla svatovavřínecká pouť tradiční náboženskou slavností, postupně se však stala slavnou, její vĕhlas se rozšířil po celých Čechách a změnila se na slavnost národopisnou. V roce 1939 demonstrovala sílu národní jednoty, následujících pět let se nekonala, aby po válce probĕhla jako oslava znovu nabyté svobody. Komunistický převrat způsobil, že se pouť na dlouhá léta oprostila od původní církevní formy, a že se místo ní začaly pořádat Chodské slavnosti. Ovšem i Chodské slavnosti často měnily svoji tvář. Jednou oslavovaly dožínky, podruhé budovatelské úspěchy. Jednou byl jejich program zaměřen na folklór, podruhé měl ideový podtext. V osmdesátých letech došlo k rozvoji slavností, na počátku devadesátých let se k nim připojila tradiční svatovavřínecká pouť a současnĕ opadl zájem veřejnosti o lidovou kulturu. Ten se posléze zase zvedl, program Chodských slavností se rozšířil do tří dnů, přibýly nové pořady i nová pódia a Domažlice začaly přitahovat stále větší množství návštěvníků.

Chodské slavnosti prošly dlouhým a komplikovaným vývojem, který se stabilizoval až v druhé polovinĕ devadesátých let. V té době se ustálila jejich podoba jakožto folklórního festivalu, v současné době nejstaršího v Čechách. Slavnosti se konají vždy první víkend po desátĕm srpnu a jejich program je

zaměřený na vystoupení chodských národopisných souborů i souborů z ostatních částí České republiky. Pravidelně na slavnostech účinkují také folklórní soubory ze zahraničí. Součástí Chodských slavností je každoročně staročeský jarmark pořádaný po celé délce náměstí, na kterém lze mimo jiné shlédnout ukázky lidových řemesel, zakoupit upomínkové předměty nebo ochutnat tradiční pokrmy. Sokoliště je plné nejrůznějších atrakcí, které zaujímají především děti a mladistvé. Starší ročníky si přijdou na své díky koncertům dechové hudby. Paralelně se slavnostmi probíhá od roku 2011 pod Vavřincem dvoudenní festival rockové hudby s názvem Chodrockfest. Osobně si myslím, že k jeho konání přispěly stesky místní mládeže, která jí není v programu Chodských slavností věnována dostatečná pozornost.

Od dětství vnímám Chodské slavnosti jako jednu z největších událostí roku. Doma je naklizeno, pečou se koláče, připravují se další slavnostní jídla, přijíždějí příbuzní a známí, panuje veselá a uvolněná atmosféra. Jindy poklidné Domažlice ožívají, jsou plné lidí a odevšad zní lidová hudba. Téma zabývající se historií svatovavřínecké pouti pro mne tedy bylo ideální volbou. Díky zpracování tohoto námětu jsem se blíže seznámila s historií chodského kraje a s jeho věhlasnou lidovou kulturou. Vhodně zvolené téma a zároveň odhalování vlastní historie zapříčinily, že mne vyhotovování bakalářské práce dokonce bavilo.

Osud svatovavřínecké pouti, stejně jako osud podoby Chodských slavností, mnohdy visel na vlásku. Přesto se dnes v Domažlicích koná folklórní festival nesoucí název Chodské slavnosti – Vavřínecká pout', který v sobě spojuje jak původní církevní formu svatovavřínecké pouti, tak její pozdější národopisný charakter. Z toho vyplývá jediné, totiž jaký mají tradice na Chodsku význam. Jejich životnost dokazuje fakt, že je Chodsko poslední národopisnou oblastí v Čechách. A o jejich atraktivitě svědčí každoroční vysoká návštěvnost Chodských slavností.

Jediná otázka, která mi v průběhu zhotovování práce vyvstala na mysli a zůstala nezodpovězena, se týká budoucnosti lidové kultury obecně. Byť bych

si přála, aby současná potřeba navazovat na bohaté kulturní dědictví minulosti zůstala zachována, nevidím budoucnost zrovna příznivě. Mé obavy pramení z toho, že některé lidové obyčeje se už téměř nedodrží a vyskytují se pouze ojediněle, a některé se sice udržují, ale v pozměněné formě, čímž ztrácejí svůj původní smysl. Dle mého názoru je proto třeba lidové zvyky stále pěstovat, aby neupadly v zapomnění a nezaničly tak kulturní odkaz minulosti. Pevně věřím, že i následující generace naleznou v lidové kultuře zalíbení a budou ji udržovat při životě.

Seznam použité literatury

Tištěné zdroje

BALCAR, B. *Chodsko ve stínu hákového kříže I. díl.* 1. vyd. Domažlice: Nakladatelství Nataša Balcarová, Resonance, 2003. ISBN 80-902812-6-4.

BALCAR, B. *Chodsko ve stínu hákového kříže II. díl.* 1. vyd. Kdyně: RB Print – Robert Balcar, 2009. ISBN 978-80-254-5723-8.

BALCAR, B. *Chodsko ve stínu hákového kříže III. díl.* 1. vyd. Kdyně: RB Print – Robert Balcar, 2009. ISBN 978-80-254-5724-5.

Chodsko, Český les. 1. vyd. Praha: Olympia, 1987.

JINDŘICH, J. *Chodsko.* Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1956.

KAJER, J. *Památníček ze slavné chodské pouti „hu svatýho Vavřenečka“ na Veselé hoře u Domažlic.* Praha: Nakladatelství Edv. Fastra, 1945.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Od folkloru k folklorismu: Slovník folklorního hnutí v Čechách.* 1. vyd. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000. ISBN 80-86156-35-4.

KUMPEROVÁ, I. *Chodské kroje.* Domažlice: Tiskárna MKS Domažlice, 2010.

KUNEŠ, J.; MATĚJKOVÁ, J.; Muzeum Chodska v Domažlicích. *50 let Chodských slavností*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2005. ISBN 80-86125-61-0.

STAŠEK, B. *Kázání na pouti u sv. Vavřinečka*. Praha: Vyšehrad, 1939.

VRBA, J. *Chodsko*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství J. Otto s. s r. o., 1928.

VRBA, J. *Chodský bílý týden*. 1. vyd. Domažlice: Vydavatelství Nataša Balcarová-Resonance, 2001. ISBN 80-902812-2-2.

VRBA, J. *Chodský černý týden*. 1. vyd. Domažlice: Vydavatelství Nataša Balcarová-Resonance, 2001. ISBN 80-902812-1-4.

ZÁVACKÁ, V. *Třicet let Chodských slavností*. Domažlice: Městské kulturní středisko, 1985.

Elektronické zdroje

BERÁNEK, F. Chodsko. *Plzeňský kraj – turistů ráj: Turistický portál Plzeňského kraje* [online]. 30. 6. 2010. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://turisturaj.cz/clanek/chodsko>.

Resumé

Bakalářská práce popisuje vývoj svatovavřínecké pouti v Domažlicích. Je zaměřena na změny, kterými pouť prošla v důsledku historicko-politických událostí. Důraz je kladen na nejvýznamnější ročníky pouti a na okolnosti, které jim předcházely. Jelikož je svatovavřínecká pouť důležitou součástí chodského folklóru, je v práci uvedena také stručná historie Chodů a lidová kultura Chodska. V současnosti je folklór významnou částí kultury, a proto se poslední kapitola zabývá lidovými zvyky, které se dnes stále dodržují.

This bachelor thesis describes the evolution of the festival in Domažlice so called svatovavřínecká pouť. It is focused on the changes that the festival went through as a result of historical and political events. Emphasis is put on the most important years and circumstances which preceded. As the festival is an important part of the folklore in the Chodsko region the brief history and folk culture of this region is also mentioned in the work. Nowadays the folklore is an important part of the cultural life and therefore the last chapter deals with customs that are still held today.